

Posudek vedoucího diplomové práce:

Vzájemné porovnání systému jmenování soudců v České republice a jmenování soudců na základě výběrového řízení (Tomáš Němec)

Předložená práce má 65 stran vlastního textu a 221 poznámek pod čarou, po formální stránce tedy odpovídá stanoveným požadavkům kladeným na diplomové práce. Skládá se ze šesti kapitol, které se dále člení do podkapitol. V úvodu je stručně představeno téma práce a její struktura, po čemž následuje kapitola věnovaná čtyřem základním předpokladům soudce, jež současně představují kritéria, kterými by podle diplomantova názoru měl poměřovat systém jmenování a hodnocení soudců: nezávislost a nestrannost, odpovědnost, důvěryhodnost a konečně zkušenost, morální vlastnosti a inteligence (kap. 1). V další kapitole je představen systém jmenování soudců v České republice, a to jak z hlediska zákonné úpravy, tak pokud jde o její uplatňování v praxi, součástí je také diplomantovo hodnocení tohoto systému dle výše zmíněných kritérií (kap. 2). Další kapitola je v obdobné struktuře věnována systému jmenování soudců na základě výběrového řízení, přičemž jako modelový příklad je použit systém jmenování soudců ve státě Colorado v USA (kap. 3). Za těžiště práce diplomant označuje kapitolu 4., ve kterém vychází z předchozích dvou analytických kapitol a s využitím získaných poznatků navrhuje alternativní systém jmenování soudců, který by byl podle jeho názoru vhodný pro Českou republiku. Závěr pak už jen stručně shrnuje obsah práce.

Práce je bezesporu originální a původní. V případě pasáže o Coloradu to platí přinejmenším z hlediska českého čtenáře, který se dozví řadu detailů o tamním systému jmenování soudců, o kterých nic netušil. Užitečné je také zařazení tamního systému do kontextu ustavování soudců v dalších státech USA (str. 32–35) i přiblížení iniciativy bývalé soudkyně Nejvyššího soudu USA Sandry O'Connor, která se právě systémem inspirovaným Coloradem snaží prosadit i v dalších státech federace. V případě České republiky je hlavním přínosem patrně propojení právní úpravy a praxe. V této části se diplomant musel vyrovnat s absencí primárních pramenů, které by popisovaly přesnou proceduru výběru kandidátů na jmenování soudcem (srov. vysvětlení na str. 22). Po mém soudu tak učinil velmi zdařile, když vedle sekundárních literárních pramenů (např. autentická vyjádření zkušeností bývalých ministrů spravedlnosti publikovaná ve sborníku z konference v Senátu) použil i metodu přímých rozhovorů se třemi soudci různých soudů (L. Drápal, Z. Kühn a T. Novosad). Tyto rozhovory jsou *in extenso* přepsány v přílohách práce a ze samotného textu práce se na ně diplomant odkazuje, což je ukázkou pečlivého metodického přístupu, který čtenáři umožňuje konfrontovat diplomantovu interpretaci s původními výroky zpovídáných osob.

Cílem práce, tak jak si jej autor vymezil v úvodu, bylo „oba systémy vzájemně porovnat a zjistit, zda uplatňované principy modelového příkladu systému jmenování soudců na základě výběrového řízení jsou možné uplatnit v České republice“ (str. 6). Domnívám se, že tento cíl byl v práci naplněn. Zvolený způsob

přítom považuji za velmi vhodný: tedy nejprve si s využitím odborné literatury vymezit kritéria, která by ideální systém měl naplňovat, a s jejich využitím porovnávané systémy zkoumat. Komparace dvou systémů, které jsou od sebe výrazně vzdálené, by bez tohoto přístupu nezbytně skončila značnou popisností a bez využitelných závěrů. Takto však naopak umožnila předvést, že odlišnosti českého (evropského) a coloradského (amerického) systému ve skutečnosti odrážejí hlubší a zásadnější rozdíly ve významu, který je v obou právních prostředích přikládán jednotlivým základním principům soudnictví. Diplomant správně postřehl, že nezávislost soudců je do určité míry v protikladu vůči jejich odpovědnosti (např. na str. 10 a následně při hodnocení obou systémů) a ideální systém by se proto měl snažit o jejich vzájemnou optimalizaci. Jak ale vyplývá z jeho práce, ve skutečnosti tomu tak ani v jednom z obou systémů není, což kritizuje: český systém podle jeho názoru klade snad až příliš velký důraz na nezávislost (str. 31), zatímco coloradský ji naopak příliš oslabuje ve prospěch odpovědnosti (str. 56–59). Právě tento zdravý odstup je po mém soudu podstatný pro celkové vyznění práce i pro její hodnocení. Svědčí totiž o tom, že i když je autor zjevně výrazně ovlivněn systémem, se kterým se zblízka seznámil při svém pobytu v Coloradu, nepřijímá ho nekriticky a je si vědom i jeho nedostatků, které brání tomu, aby mohl být doporučen jako ideální řešení pro Českou republiku. Nemluvě o odlišném kontextu, který ho také vede k jasnému odmítnutí možnosti, že by v České republice soudci mohli být voleni (str. 67).

Pro úplnost se sluší zmínit, že s použitými zdroji diplomant nakládá způsobem obvyklým v odborné práci a řádně je cituje, o čemž ostatně svědčí i celkový počet poznámek pod čarou. Provedenou rešerši českých zdrojů považuji za kvalitní (pokud k některým otázkám zdroje neexistují, nelze to klást za vinu autorovi), navíc oceňuji i množství zahraničních zdrojů, které je sice vzhledem k tématu zjevně nezbytné, přesto v kontextu běžného standardu diplomových prací výrazně nadprůměrné. V práci jsem také nenarazil na žádné závažné faktické chyby.

K práci mám ale také určité připomínky, byť nikoliv zásadního charakteru. Pokud jde o formální stránku, domnívám se, že autor mírně nadužívá přímých citací literatury i v místech, kde není zachování původní formulace ničím zdůvodněné (srov. např. str. 29). V některých místech se také mírně opakuje, což je zvláště patrné na str. 19, kde nejprve přímo cituje ustanovení § 67 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, jež mj. upravuje podmínky výjimečného přidělení nově jmenovaného soudce k vyšším soudům, a vzápětí tyto podmínky parafrázuje svými slovy. Z obsahového či možná dokonce koncepčního pohledu mám jistou výhradu k tomu, že autor místy směšuje otázku ustavování soudce do funkce a otázku jeho hodnocení. Zjevně jde o důsledek jeho ovlivnění coloradským modelem, který obě roviny propojuje, protože soudce je hodnocen v rámci procesu „znovuustavení“ do funkce, v případě českého modelu by však bylo vhodné obě roviny více odlišit a zpracovat. Ne zcela také sdílím diplomantův pohled na to, jakým způsobem by se český systém měl změnit, to je však konec konců věcí názoru. Naopak zcela souhlasím s jeho tezí, že hlavním nedostatkem současného modelu je jeho nejednotnost napříč obvody jednotlivých krajských soudů a s tím související netransparentnost výběrového procesu.

Pro účely ústní obhajoby bych doporučoval, aby diplomant především stručně představil kritéria, podle kterých oba systémy hodnotil, i výsledky tohoto svého hodnocení. Následně by mohl charakterizovat jím navrhovaný alternativní systém ustavování do funkce, zejména roli a složení navrhované Nejvyšší rady soudnictví a krajských nominačních komisí. V rámci diskuse by mne zajímala jeho odpověď na případné výhrady vůči jím navrhovanému systému krajských nominačních komisí, jejichž složení by z převážné většiny určoval předseda příslušného krajského soudu, a to jednak z pohledu rizika nejednotného přístupu v různých krajích, jednak z pohledu příliš dominantního postavení předsedy soudu, což je dnes obojí předmětem oprávněné kritiky (koneckonců i v práci samotné).

Po celkovém posouzení práci **doporučuji k obhajobě** a – za podmínky, že se diplomant vypořádá s uvedenou otázkou a i jinak během diskuse prokáže své odborné kvality – navrhuji hodnotit stupněm **velmi dobře**.

V Praze dne 8. ledna 2015

JUDr. PhDr. Marek Antoš, Ph.D., LL.M.